

Riktlinjer för minoritetspolitiska arbete och finska förvaltningsområdet



Dokumenttyp: Riktlinje

Beslutad av: Kommunfullmäktige, 2024-09-10, § 131

Ansvarig funktion: Ledningsstöd

Ersätter: Uppgift finns ej

Gäller för: Uppgift finns ej

Gäller fr.o.m.: 2024-09-17

Gäller t.o.m.: Tills vidare

Ärendenummer: KS2023/151

Tillgänglig version: KS2026/352

Datum: 2024-09-17

Kommunledningsförvaltningen

Innehåll

1	Riktlinjer för minoritetsarbete och finska förvaltningsområdet	4
2	Ansvar	5
2.1	Kommunstyrelsen.....	5
2.2	Nämnder	5
3	Definitioner.....	6
3.1	Nationell minoritet.....	6
3.2	Förvaltningsområdet.....	6
4	Lagkrav	7
4.1	Minoritetslagstiftningen.....	7
4.2	Språklagen	7
4.3	Bibliotekslagen	8
4.4	Skollagen	8
4.5	Socialtjänstlagen	8
4.6	Diskrimineringslagen	9
5	Enköpings minoritetspolitiska arbete	10
5.1	Övergripande minoritetspolitiska mål.....	11
5.2	Riktlinjer för det finska förvaltningsområdet.....	12
5.3	Uppföljning	13

1 Riktlinjer för minoritets- arbete och finska förvaltningsområdet

Riktlinjer är ett kommunövergripande vägledande styrdokument med riktlinjer och mål för att uppfylla och främja de nationella minoriteternas rättigheter och det utökade skyddet för sverigefinnarna som finska förvaltningsområdet reglerar.

Syftet med riktlinjer för kommunens minoritetspolitiska arbete, med särskild fokus på det finska förvaltningsområdet, är att öka kunskapen om minoritetslagstiftningen bland tjänstepersoner och förtroendevalda samt att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan berörda nämnder.

Kommuner och regioner ska enligt 5 b § minoritetslagen anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

2 Ansvar

2.1 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska övervaka att kommunens verksamheter bedrivs i enlighet med lag, förordningar, föreskrifter samt enligt kommunens egna mål, riktlinjer och andra styrdokument.

Kommunstyrelsen ska leda och samordna arbetet som följer av kommunens skyldigheter som finskt förvaltningsområde.

2.2 Nämnder

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden ansvarar för att kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet för barn, ungdom och vuxna utförs. Nämnden ska övervaka att verksamheten bedrivs i enlighet med lag, förordning, föreskrifter samt enligt kommunens egna mål, riktlinjer och andra styrdokument.

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för handläggningen och verkställigheten av enskilda ärenden av vård, omsorg och hjälpkaraktär. Nämnden ansvarar för kommunens uppgifter enligt socialtjänstlagen med undantag för uppgifter som åligger socialnämnden.

Upplevelsenämnden ansvarar för att folkbildning och biblioteksverksamhet sker minst i enlighet med bibliotekslag. Nämnden ansvarar för främjandet av kulturlivet i kommunen samt att det finns ändamålsenliga och tillgängliga anläggningar och lokaler för kulturverksamhet.

Alla nämnder ansvarar själva att minoritetslagstiftningen och kommunens riktlinjer och mål integreras i sin verksamhets grunduppdrag.

3 Definitioner

Minoritetslagen och europeisk språkstadga innehåller två skyddsnivåer. Ett grundskydd som gäller i samtliga delar av landet och för samtliga nationella minoriteter och minoritetsspråk samt ett förstärkt skydd i form av ett förvaltningsområde.

3.1 Nationell minoritet

De fem nationella minoriteterna i Sverige är sverigefinnar, judar, samer, romer och tornedalingar och nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, samiska, romani chib och meänkieli. I Sverige är etnisk och språklig registrering förbjuden. En av minoritetslagens huvudprinciper är självidentifikation som innebär att varje person själv bestämmer över sin identitet och om denna tillhör en nationell minoritet.

3.2 Förvaltningsområdet

Kommuner som har frivilligt ingått i ett förvaltningsområde för ett eller flera språk ska erbjuda förskola, äldreomsorg samt muntliga och skriftliga kontakter på finska, samiska eller meänkieli. Enköpings kommun ingår i förvaltningsområdet för finska sedan 2013.

4 Lagkrav

Som grund till riktlinjer för de nationella minoriteternas rättigheter ligger lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724), språklagen (2009:600), bibliotekslagen (2013:801), skollagen (2010:800), socialtjänstlagen (2001:453) och diskrimineringslagen (2008:567).

4.1 Minoritetslagstiftningen

Den 1 januari 2010 trädde lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen, 2009:724) i kraft. Lagen beskriver vilka rättigheter som de nationella minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Efter en översyn av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde nya skärpta bestämmelser i kraft den 1 januari 2019.

Lagen innebär att kommuner ska informera de nationella minoriteterna om deras minoritetsrättigheter. Vidare ska kommuner samråda genom strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i frågor som berör dem. Kommuner ska främja barns och ungas inflytande. Därutöver ska kommuner genom aktiva åtgärder och handlingar främja och stödja nationella minoritetsspråkens och kulturens fortlevnad.

En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Kommunen ska beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna.

4.2 Språklagen

I Språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

4.3 Bibliotekslagen

Bibliotekslagens 5 § reglerar att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på 1. de nationella minoritetsspråken, 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och 3. lättläst svenska.

4.4 Skollagen

Skollagen slår fast att förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. En hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska. Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola.

I grundskolan ska en elev som tillhör någon av de nationella minoritetsgrupperna få modersmålsundervisning i sitt nationella minoritetsspråk. Eleven behöver inte ha några kunskaper i språket och det finns inga krav på att det ska vara ett visst antal elever som vill ha modersmålsundervisning utan även en enskild elev har rätt att få modersmålsundervisning.

I gymnasieskolan ska en elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk om eleven har goda kunskaper i språket.

4.5 Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen slår fast att kommuner ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre personer.

4.6 Diskrimineringslagen

Diskrimineringslagen har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter inom flera samhällsområden oavsett till exempel etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

5 Enköpings minoritetspolitiska arbete

Enköpings vision 2030 inkluderar bland annat att kommuninvånarna är delaktiga och upplever att de har inflytande över kommunens utveckling. Samt att Enköping berikas och stärks av jämställdhet, mångfald och en god integration.

Information om nationella minoriteter och deras rättigheter finns tillgänglig på kommunens hemsida.

Kommunen ingår sedan 2013 i det finska förvaltningsområdet, med 65 andra svenska kommuner, och har därmed ett särskilt ansvar för att värna om det finska språkets ställning. Av kommunens invånare har cirka 6% finsk anknytning, det vill säga att de är antingen födda i Finland eller har minst en förälder alternativt mor- eller farförälder som är födda i Finland.

- KFs beslut KF §70 2011-06-14
Beslut om att Enköpings kommun ska ansöka om att ansluta sig till förvaltningsområde för finska.
- KS reglemente 2:14 Antagen av kommunfullmäktige 9 december 2019 paragraf 151.

För de merkostnader som uppkommer med anledning av de rättigheter som minoriteten har enligt lagen, samt till åtgärder för att stödja finska språket får Enköpings kommun statsbidrag.

Kommunledningsförvaltningen erbjuder, genom kommunens kontaktcenter, kontakt med kommunen på finska vid behov. Förvaltningen genomför regelbundna samråd med den sverigefinska minoriteten och anordnar aktiviteter som samtalsgrupper, filmer, sagostunder och läsecirklar samt olika fysiska träffar på finska.

Det finns en finskspråkig förskolepedagog på Enöglas förskola och utbildningsförvaltningen ger möjlighet till modersmålsundervisning i grundskolan på samtliga nationella minoritetsspråk.

På Kungsgårdens äldreboende finns en finsk avdelning och inom vård- och omsorgsförvaltningen finns personal med kunskaper i finska.

Enköpings bibliotek tillhandahåller media på de nationella minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Kommunen har en heltidsanställd samordnare som arbetar med minoritetsfrågor och finska förvaltningsområdet kommunövergripande.

5.1 Övergripande minoritetspolitiska mål

Enköpings kommun utvecklar sitt minoritetspolitiska arbete och i synnerhet arbetet med finskt förvaltningsområde för att tillgodose kommunens nationella minoriteters rättigheter.

Kommunen ska aktivt arbeta för att se till att de nationella minoriteterna får information om sina lagstadgade rättigheter.

Kommunen ska aktivt arbeta för att diskriminering på grund av etnicitet eller tillhörighet till nationell minoritet ska bekämpas och att de nationella minoriteterna ska ges förutsättningar att delta i samhällslivet på lika villkor.

Kommunen ska aktivt arbeta för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur och ger minoriteten möjligheter att tillägna sig, bruka och utveckla sitt modersmål och utveckla en egen kulturell identitet. De nationella minoriteterna ska kunna överföra sitt minoritetsspråk och sin kultur till nästa generation. De nationella minoritetsspråken, som utgör en del av det svenska kulturarvet, ska kunna bevaras och utvecklas som levande språk i Sverige.

Långsiktiga läsförfrämjande strategier för ökad läsning är en viktig faktor för att främja språkutvecklingen och för att stärka såväl de nationella minoritetsspråken, andra språk än de nationella minoritetsspråken och då även svenska språket.

Kommunen ska aktivt arbeta för att ge nationella minoriteter möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. Barn och ungas deltagande ska främjas. De nationella minoriteterna ska ges tillgång till olika nationella, regionala och lokala dialoger på likvärdiga villkor som majoritetsföreträdare.

Vår ambition är att

- Öka förtroendevaldas och berörda tjänstepersoners grundläggande kunskap om minoritetslagstiftningen och de nationella minoriteterna.

Indikatorer: Kunskapsmätningar bland kommuninvånare, förtroendevalda, tjänstepersoner visar ökad kunskap och förståelse.

5.2 Riktlinjer för det finska förvaltningsområdet

Kommunen ska skydda och främja finska språkets och finska kulturens roll i Enköping.

Vår ambition är att

- Öka allmänhetens kännedom om Enköpings sverigefinska historia och finskans specialroll i kommunen.
- Utveckla finska språkets synlighet på olika sätt i kommunorganisationen och synliggör sverigefinnarnas språkliga rättighet i kontakter med kommunen.
- Försäkra att relevant kommuninformation finns tillgänglig på finska.

Indikatorer: Antalet anställda med kunskaper i finska ökar. Enkäter till finskspråkiga visar att de anser att informationen på finska är tillräcklig.

Kommunens arbete för finska språket ska vara långsiktigt och sammanhållet över generationer och i hela kommunorganisationen.

Vår ambition är att

- Förskolan ger förutsättningar för barn att utveckla både det svenska och det finska språket exempelvis genom språkbad eller tvåspråkiga grupper.
- Modersmålsundervisning ska erbjudas regelbundet även i förskolor och förskoleklass som inte har finskspråkiga pedagoger av ambulerande modersmåls lärare.
- Säkerställ och uppmuntra kontinuiteten av barns lärande från förskolan via förskoleklassen och grundskolan till gymnasiet.
- Ett långsiktigt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningen.
- Organisera så att personal som har språkkunskaper arbetar i verksamheter där det finns behov av språkkompetensen.
- Förebygga ensamhet och bryta isolering av sverigefinska äldre.

Indikatorer: Barn i förskolan och förskoleklassen ges möjlighet att lära sig finska (nuvarande status en finsk förskolegrupp och ingen utbildning i förskoleklassen). Bortfallet av barn som inte fortsätter med modersmålsstudier i grundskolan och gymnasiet blir mindre (nuvarande status av 50 i grundskolan fortsätter 2 studier i gymnasiet). Flera anställda i verksamheter där det finns behov av språkkunskaper kan finska och vill använda det i sitt arbete. Utifrån önskemål och behov

utvidgas äldrevården på finska till att inkludera hemtjänst och flera vårdboenden (nuvarande status en finsk vårdboendeavdelning).

Kommunens arbete med finska förvaltningsområdet sker i samråd med den sverigefinska minoriteten.

Vår ambition är att

- Formella finska samrådsmöten med ansvariga politiker och representanter för relevanta förvaltningar arrangeras minst fyra gånger per år.
- Kommunen arbetar för att hitta och etablera mötesformer för att samråda med barn och unga.
- Med referensgrupp för finska seniorer som förlaga, arbetar vi aktivt för att hitta andra relevanta referensgrupper.
- Kartläggning av kommuninvånarnas behov av finskspråkig service på kort och lång sikt.

Indikatorer: Minoriteten upplever att de kan påverka via genomförda samråd. Vi har på plats en plattform att ha dialog med sverigefinska barn och ungdomar. Vi har kartlagt och skapat en behovsplan på kort och lång sikt.

Kommunen skapar möjligheter för den sverigefinska minoriteten att behålla och utveckla sin kultur.

Vår ambition är att

- Det finns tillgång till finskspråkig litteratur, aktuella tidskrifter och annan media på biblioteket.
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av finska främjas särskilt.
- Kommunen anordnar kulturella aktiviteter på finska anpassade till respektive generation.

Indikatorer: Förfrågningar och lånen av finska medier på biblioteket ökar. Antal arrangemang och antalet besökare per arrangemang ökar.

5.3 Uppföljning

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har ett nationellt uppföljningsansvar för efterlevnaden av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Riktlinjer och mål för Enköpings kommuns förvaltning av det finska förvaltningsområdet antas av kommunfullmäktige 2023 och gäller i fyra år efter antagande.

Rapportering till kommunstyrelsen av måluppfyllelse sker årligen i vårt verksamhetssystem Stratsys på liknande sätt som kommunfullmäktiges långsiktiga mål.